

”GUDS ORD BÄR ICKE BOJOR” 2 Tim. 2:9

NORDISK ÖSTMISSION

NR 3

SEPTEMBER 2008

ÅRG 45

Denna rörelsehindrade flicka från Moldavien är en ljusglimt i mörkret. Läs mer på sidan 4

Betraktelse:

Från Abrahams sköte till paradiset

I evangeliet på den sjuttonde söndagen efter trefaldighet inskärper Herren att det finns ett samband mellan livet här på jorden och livet efter detta. Eller som aposteln Paulus uttrycker det: "Låt inte bedra er, Gud lurar man inte: vad man sår får man också skörda", Gal 6:7.

Den rike mannen, han som bara tänkte på sig själv, kom till en obehaglig avdelning i dödsriket där han fick skörda frukten av sina gärningar. Den fattige Lasarus fick däremot komma till Abrahams sköte. Även om det inte är klart utsagt i texten får vi anta att Lasarus kom till den bättre avdelningen inte för att han var fattig utan för att han låtit sitt sinne bli format efter Guds vilja.

Efter det att vår Frälsare berättade om den rike mannen och Lasarus har förutsättningarna emellertid ändrats. Något har tillkommit. Guds Son har givit sitt liv till försoning för våra synder.

Det innebär att döden är besegrad. Från dödsriket leder vägen nu vidare till paradiset för varje benådad syndare.

Den förste som personligen fick erfara detta var en avsigkommen individ som mänskligt sett hade förtjänat en plats i pinorummet. Han var rövare, kriminell, rånare, mördare och blev korsfäst vid Jesu sida. Men även den-

ne rövare var skapad till Guds avbild, även om han gjort allt för att dölja detta faktum.

I ljuset från Jesus framträder synden med obarmhärtig skärpa. Den går inte att dölja. Däremot kan man envist hålla vid synden så som den obotfärdige rövaren gjorde. Han försökte spela oberörd ända in i döden. Hellre det än att erkänna att hans liv var förfelat.

Men den botfärdige rövaren förstod att det inte längre tjänade något till att hålla masken. Inför döden insåg han att det inte gick att komma längre på lögnens och våldets väg. Därför lämnade han sin själ till Frälsaren och bekände därmed sin synd.

I samma ögonblick som han i sitt sinne vände om, var han, trots de vidriga yttre omständigheterna, inne på livets väg. Då fick han lyssna till det största av alla löften: "Sannerligen, redan i dag skall du vara med mig i paradiset!" Paradisporten som en gång blivit tillsluten på grund av människornas syndafall låstes nu upp. Redan samma dag, den dag när världens Frälsare skulle förkunna att allt var fullbordat och ge upp andan, skulle den botfärdige rövaren inträda i paradiset.

Men antag att han blivit avrättad en dag tidigare. Vad hade då hänt med honom? Vi får anta att han då gått

samma väg som den rike mannen, nämligen till pinorummet i dödsriket.

Jesu försoningsdöd på korset öppnade dödsrikets portar. Evangelisten Matteus upplyser oss till och med om att efter Jesu död på korset, sedan allt blivit fullkomnat, öppnade gravarna sig. Många kroppar av avlidna heliga uppväcktes där de befann sig i Abrahams sköte. På tredje dagen, efter

Jesu uppståndelse, visade de sig till och med inne i Jerusalem.

Vi lever i tiden efter Jesu försoningsdöd och uppståndelse. Det innebär att var och en som lämnar sig till Jesus kan se fram mot att i anden vara med honom i paradiset fram till uppståndelsens dag, då vi med nya och förhärligade kroppar skall få träda fram inför Fadern i himlen.

Anders Brogren

Ordförandens spalt

Den viktigaste uppgiften för Nordisk Östmission, den som nämns allra först i våra stadgar är att vi skall ”verka för evangeliets spridande”. Men NÖ har också ett uttalat mål att hjälpa till med materiell hjälp där behov finns och där det är möjligt att hjälpa. I första paragrafen i våra stadgar står det att ”Nordisk Östmission kan i mån av möjlighet delta i materiell hjälpverksamhet bland ovannämnda folk”. Med ovan nämnda folk menas östeuropeiska och asiatiska folk. Eftersom vi för närvarande har en god ekonomi och eftersom behoven av materiell hjälp är så stor inom våra verksamhetsområden så är det alltså naturligt att vi samtidigt som vi ger hjälp för att sprida evangelium också har en omfattande materiell hjälpverksamhet till folken. Detta är också helt i linje med den uppmaning som vi får i Bibeln. Evangelierna är fulla

av exempel på hur Jesus hjälpte i materiellt hänseende Även om den hjälpen till allra största delen var riktad mot det egna folket så finns de också exempel på hur Jesus hjälpte andra folk. Så t.ex. i Matt 15 där han hjälper en kanaaneisk kvinna och i Luk 7 där han hjälper en romersk officer.

Vid ett möte med andra apostlar i Jerusalem fick aposteln Paulus, förutom att vara de oomsburnas apostel, även den speciella uppgiften att tänka på de fattiga, dvs församlingen i Jerusalem. Han skriver själv ”Bara en sak ville de, att vi skulle tänka på de fattiga, och det har jag också vinnlagt mig om att göra” (Gal 2:10). Denna uppgift att verka för de fattiga medförde att många av de orter där han arbetade gjorde insamlingar för de fattiga i Jerusalem. ”Makedonien och Akaja har nämligen beslutat att göra en insamling till de fattiga bland

de heliga i Jerusalem. Så har de beslutat, och de står också i skuld till dem. Ty om hedningarna har fått del av deras andliga goda, så är de också skyldiga att tjäna dem med sitt materiella goda” (Rom 15:26-27). På samma sätt som församlingarna där Paulus predikade kände glädje över att få höra evangeliet så borde också glädjen hos oss över att ha fått del av evangeliet driva oss att materiellt hjälpa våra medbröder och -syster i andra länder.

Speciellt måste jag i detta sammanhang nämna de lastbilstransporter som med jämna mellanrum i Nordisk Östmissions regi går från vårt lager i Solberga till behövande i Östeuropa. Det är många som bidrager i arbetet genom att skänka saker till detta lager och det är ett fantastiskt arbete våra medarbetare här lägger ner för att sortera och packa allt det som så många har skänkt. Och så kan också vi använda Paulus ord om att vi har vinnlagt oss om att tänka på de fattiga.

Martin Wihlborg

En ljusglimt i mörkret

Förr hette byn Neudorf, och var en av de tre lutherska byarna i Glückstahl (”Lyckodal”), en tysk luthersk koloni bland många andra i dåvarande Bessarabien, nuvarande Ukraina och Moldavien. Neudorf hade som de andra byarna en luthersk kyrka och skola, och barnen fostrades från det de var små i Luthers lilla katekes, biblisk historia o.s.v. Det var små, men livskraftiga, kristna samhällen. Men det var en gång, för snart hundra år sedan, innan kommunisterna kom.

Då kommunisterna tog makten förbjöd de kristendomsundervisning, både i skolan och i hemmet. Alla skulle uppfostras och läras i ateistisk socialism. Kyrkorna stängdes och gjordes om till kulturhus, och till lokaler för bio, teater och dans. Många

av de lutherska prästerna dödades. Det Tyska språket och kristen kultur och tradition ersattes med det ryska språket och sovjetisk ateism. Neudorf ersattes med Karmanova, Gud med Lenin och partiet. Barnen växte upp utan kristen kunskap, även om några trots allt fick litet undervisning i all hemlighet hemma.

Idag har kommunismen mist greppet om folket. Det blev inte det paradiset som den lovade. Den gav ingenting, men stal, mördade och ödelade var den kom. Nu försöker den ortodoxa kyrkan att fylla tomrummet, och har övertagit den gamla lutherska kyrkan. Men den ortodoxa kyrkan ger i stort sett inte folket annat än en högstämdd liturgi på gammalryska, samt ritualer och traditioner som folk inte förstår

så mycket av. Sann kristen kunskap och tro är fortsatt frånvarande. Skolorna är fortsättningsvis utan undervisning i kristendom eller biblisk historia, och barnen växer upp med liten eller ingen kristendoms kunskap. De flesta av tysk-luthersk släkt har lämnat byarna och åkt till Tyskland eller USA, men några få är kvar tillsammans med inflyttade ryssar eller ukrainare. Bara halva befolkningen är kvar efter utflyttningen de senaste åren. Byarna är fattiga, och skolorna saknar både hjälpmedel och lärare. Det finns varken pengar till att betala skolmaterial eller löner.

För ett par år sedan började Vladimir och Natalia Moser att besöka byarna i det gamla Glückstahl. Skolorna och många hem har fått glädje av humanitär hjälp från Norge och Sverige. Sista måndagen i april var de där igen, och jag fick också vara med. Enligt ortodox kalender (se rutan på sid. 7) var det Annandag påsk, och flera mödrar med barn samlades i ett rum till en enkel samling, tillsammans 17 stycken.

Vladimir och Natalia hade varit där förra söndagen, och då var det 30 stycken som kom, också några män. Då delade de ut litteratur, bland annat av Rosenius, samt evangelisationshäftet "Jesus fann mig". Nu frågade Vladimir om de hade läst vad de hade fått. Flera bekräftade att de hade börjat läsa. Vladimir förmanade dem att läsa mer, och han delade också ut Luthers lilla katekes för att de skulle läsa den. Han samtalande med

dem genom frågor och svar, nästan som ett gammalt husförhör. Han har tydligt både förtroende och auktoritet. Natalia hade andakt för barnen, och använde flanellograf för att illustrera. Hon talade om Jesu död och uppståndelse. Både barn och mödrar följde med bra, och svarade på frågor. Senast Natalia var i Karmanova förstod hon att barnen inte ens hade lärt sig Fader vår. Nu hade de börjat lära sig utantill, och hon hörde efter om de kunde Fader vår. Nu kunde de det mesta, med litet hjälp från sina mödrar. Som premie fick alla barnen ett lekdjur och en apelsin.

Efter samlingen går turen till ett litet hus alldeles i utkanten av byn. Innanför en smutsig liten gång finns ett litet rum på två gånger tre meter. I en säng vid fönstret ligger en flicka på 13 år, Ira, till hälften rest på ena armbågen. Knäna sticker fram, men benen är inte större än på en treåring. Hon är vanför på grund av sjukdom. Bara överkroppen är någorlunda normal, även om den också är präglad av sjukdomen. Armarna är så tunna att man förundras över att de inte knäcks när hon stödjer sig på dem. Vid fotändan sitter mormor.

Ira hade en äldre syster med samma sjukdom, men hon dog ganska tidigt, och sådana är utsikterna för Ira också. Fadern har lämnat henne och modern, och har flyttat ihop med en annan kvinna. Det luktar sprit i rummet, och modern, som kommer in efter en stund är märkt av berusning. Huset och rummet präglas av vanvård.

Mitt i detta elände ligger krympningen Ira och ler. Hon verkar så glad och tacksam. Jag var förberedd på ett dystert och trist besök, men besöket i detta smutsiga rum blev resans stora ljusglimt. För Ira är ljuset i hemmet, det var tydligt. Hon lyser upp med ett stort leende när vi kommer in. Hon hälsar hjärtligt på Vladimir och Natalia, och pratar upprymt med dem. Hon verkar mogen, samtidigt som glädjen över gosdjuret som Natalia ger henne vittnar om att hon fortfarande är ett barn. Hon berättar glatt för modern om allt som Vladimir och Natalia har tagit med av mat och gåvor till dem. Hon ber också modern att hämta böckerna och häftena som hon fick hem till sig igår. Det är samma böcker och häften som de andra i Karmanova fick förra söndagen. Hon visar glad allt hon har lyckats läsa

bara sedan igår. Natalia ger henne en ny bok med bibelberättelser, och Ira börjar bläddra i den med det samma. Modern klagar sin nöd, och pratar i ett om hur besvärligt de har det. Hon är inte så troende som dottern, säger hon. Vi talar litet om möjligheten att hjälpa till med inköp av medicin och en rullstol, så att Ira kan komma ut litet till sommaren. Medicinen är dyr, och det är också en rullstol. Vladimir avslutar besöket med en bön.

Måtte evangeliets ljus lysa upp, inte bara i Iras hjärta, utan också för modern och resten av familjen. Måtte också evangeliets ljus igen få skina i hela Glückstahl, och fördriva det mörker som råder nu. Vill du vara med i bön och offer om att det kunde ske? Be också Gud om att han skall sända ut arbetare till sin skörd i Moldavien. Skörden är stor, men arbetarna få.

Per Bergene Holm

Övers. A.E.

Natalia Moser (t.h.) på besök hemma hos Ira i Karmanova (Glückstahl).

Pastor Moser talar.

Kalendern

Den gregorianska (benämnd efter den påve som fanns då) kalendern eller "nya stilen" infördes i katolska länder på slutet av 1500-talet. Man hade upptäckt att det hade varit för många skott dagar under århundradenas lopp. I fortsättningen skulle jämna hundratal år vara skottår endast var fjärde gång, alltså 1600, 2000 o.s.v. Den julianska kalendern (så kallad efter Julius Caesar) eller "gamla stilen" kom att fortsatt användas i protestantiska och ortodoxa länder, men infördes också där efter hand. I Sverige bytte man 1753 och i Ryssland 1918. Ortodoxa kyrkan har dock på många ställen bibehållit den gamla stilen, så också, som det framgår av Pers artikel, i Moldavien. När Gustav II Adolf dog var skillnaden 10 dagar, när Sverige bytte 11 dagar (så många dagar försvann i februari det året) och sedan år 1900 har det varit 13 dagars skillnad (innevarande århundrade medför ingen skillnad eftersom år 2000 var skottår). Därför kan man få vara med om att både jul och påsk firas två gånger i en del länder, en gång för protestanter och katoliker och en för ortodoxa. Påsk kan dock infalla samtidigt i bägge kalendrarna, vilket skedde t.ex. 2001. När det är skilda påskdagar är inte alltid skillnaden densamma, så som det är vid jul och andra fasta helgdagar. I bägge fallen utgår man när det gäller påsken, från månen och vårdagjämningen. Det är inte heller så att man firar jul på trettandedagen enligt den julianska kalendern, utan 25/12 infaller när vi har 7/1. Det finns ortodoxa kyrkor som har den nya stilen. Ett undantag åt andra hållet är den Ukrainska lutherska kyrkan, som följer den gamla stilen (vilket inte de mer "västliga" lutheranerna i DELKU och SELKU gör).

Anders Eliasson

Äntligen en egen luthersk kyrka för Krementjuk i Ukraina

I ett pressmedelände från DELKU (Ukrainas tyska evangelisk-lutherska kyrka) står det skrivet:

Den 25 maj var det äntligen så att de under lång tid emotsedda utrymmena för den krementjukska församlingen högtidligen invigdes. Till detta infann sig, förutom DELKU:s biskop och hans hustru, också två gäster från Tyskland: kyrkoherde Giesicke von Bergh från vänförsamlingen Bad Bentheim, samt dennas klockare, tillika tolk, Heinrich Hamburg. Gudstjänsten började utanför det nya husets dörr, för att man sedan gemensamt skulle gå in i kyrkan. Efter några hälsningar till församlingen och till gästerna, sjöngs det och därefter drog man högtidligt in. Gudstjänsten hölls av biskop Güntsch, kyrkoherde G. von Bergh och den för församlingen ansvarige kyrkoherden, Andreas Hamburg. Den för dagen särskilt tillresta charkivska kyrkokören utgjorde en musikalisk bakgrund. I anslutning till högmässan ägde yt-

terligare festlighet i det nya församlingshusets utrymmen rum. Vid detta tillfälle överlämnades också gåvorna från Bad Bentheim. Utöver servis och dukar till borden överlämnade man en nattvardskalk till församlingen. Efter att ha stärkts av ukrainska läckerheter gick man runt på tomten, som också omfattar en stor trädgård. Efter kaffe med kakor var inte bara festligheterna avslutade, utan en underbar och särskild dag i Krementjuk hade också också gått till ända.

Församlingen skulle vilja framföra ett tack till alla dem, som gjort denna fest möjlig: ärkebiskop Ratz, f d biskop Sander, biskop Güntsch, Nordisk Östmission (Sverige), Martin-Lutherföreningen, Martin-Luther-förbundet, Gustav-Adolf Werk (Württemberg), f d biskop Sailer, Alexander Balin, Dmitrij Sokolov och Bad Bentheims församling.

Claudia Hamburg

Övers. Anders Eliasson

Från invigningen i Krementjuk. En talrik menighet samt pastorena Giesecke von Bergh, Güntsch och Hamburg. Även körmedlemmarna från Charkiv skyntar.

Barn i kläm mellan paragraferna

I många år har NÖ haft ett nära samarbete med Barnens Ambassad i Kiev och deras barnhem Vännernas hus i Piski, 70 km nordöst om Kiev. Vid våra besök har vi kunnat se ett varmt och väl fungerande arbete för gatu- och föräldralösa barn. Denna sommar har vi anslagit pengar till en sommarvistelse vid Svarta havet, en stor upplevelse för dessa barn.

Nu har hela verksamheten kommit i farozonen för en omorganisation av arbetet med föräldralösa barn i landet. Presidenten har utfärdat en bestämmelse att alla stora institutioner (100 till 500 barn) skall omorganiseras till mindre enheter. I bestämmelsen ligger att staten har ansvar för alla föräldralösa barn.

Så långt är den nya ordningen en stor och välbehövlig förändring av de omänskliga barnhem som hittills funnits i landet. Men nu kommer tillämpningen av den nya ordningen och då blir det byråkratiska inslag som bl.a. ifrågasätter Vännernas hus verksamhet i Piski. I oblasten (länet) finns ingen annan liknande verksamhet, varför man vill upphäva tillståndet för barnhemmet.

Det har varit flera sammanträden med myndigheterna för att klara ut begreppen och lösa frågan hur en ideell organisation skall arbeta under den nya ordningen. Trots att den nya lagen räknar med att just sådan verksamhet är möjlig, vägrar de lokala

myndigheterna att ge med sig.

Med hjälp av skickliga jurister har emellertid Barnens Ambassad (med Mirjam och Boas Adolphi) funnit en väg som skulle lösa frågan. Om man omorganiserar sig som en internationell organisation kommer barnhemmet att överföras till Kiev och i Kiev har man en helt annan uppfattning i frågan. Där finns det redan flera fria organisationer som har fått tillstånd att fortsätta sin verksamhet. Det innebär naturligtvis nya turer med myndigheter och avgifter för att kunna rädda barnen och barnhemmet.

Om man inte lyckas blir det katastrof för barnen. Så här kan det se ut i ett statligt barnhem idag, beläget i grannbyn till Piski. 136 barn bor i stora rum utan någon form av hemkänsla. På morgonen släpps barnen ut och får inte återvända till rummen förrän på kvällen. De får vistas antingen i skolsalen eller ute på gården, sommar som vinter. Rummen skall hållas rena. Mer omsorg om rummen än barnen verkar det. En förvaringsplats för förkastade barn!

I första hand gäller det tre barn som fått statusen föräldralösa barn: Ruslan, Marina och Diana.

Idag är det barn som leker, stöjar och gärna sjunger glada sånger. När besökare kommer är de öppna och visar gärna runt i hela hemmet. De har funnit en trygghet och en tillit hos vuxna som vill hjälpa dem på alla sätt

B.W.

Gammalsvenskby, en upplevelse

Från Estland till Dnjepr 226 år senare

I Kristi kyrka talas det många tungomål. I denna artikel, som kommer från prosten Göransson i Tallinn, berättas det om ett besök från estniska lutherska kyrkans svensktalande församling (S:t Mikael i Tallinn) i den ukrainska byn där ukrainska, ryska, tyska och svenska talas om vartannat, även i Guds hus.

Svenska S:t Mikael's församlings kyrkoråd brukar varje år ordna med en resa för medlemmarna, som ett tack för det arbete som gjorts under året. Vi hade under en längre tid samtalat om att besöka Gammalsvenskby i Ukraina för att sammanträffa med ättlingar till de dagösvenskar som deporterades dit 1781-82. Under vintern hade vi hört att en del av de gamla hade dött, varför vi tyckte att vi inte kunde skjuta på besöket ytterligare, utan gjorde slag i saken genom att den sjunde juni åka med flyg till Krim för att därifrån fortsätta med en minibuss till byn vid Dnjeprs strand. Vi bodde i olika familjer, och kunde glädja oss åt att vi kunde samtala på svenska med våra värdar. Vi hade i förväg gjort upp om att få hålla svensk gudstjänst i Gammalsvenskby på söndagen, men innan det hade vi planerat att delta i den tyska gudstjänsten i Schlangendorf, där det dock visade sig att den tyske prästen åkt till en konfe-

rens, varför undertecknad ombads att hålla även den tyska gudstjänsten. Svaret blev att det nog kunde gå bra om de hade en tysk agenda, varpå den gamla damen förundrat utbrast: ”kan ni inte det utantill”. Hur som helst hittades till sist de erforderliga böckerna och gudstjänsten kunde börja med sång av en barnkör till to-

Patrik, prost i EELK och präst i svenska kyrkan tjänstgör tillfälligt inom DELKU i Schlangendorfs kyrka, ”Tyska kyrkan”. Samfundens mångahanda är inget hinder när behov uppstår.

ner från en skänkt synt. Gudstjänstens olika inpass på ukrainska från olika församlingsmedlemmar gjorde att det blev något mitt emellan församlingsafton och gudstjänst, men bristen i yttre ordning uppvägdes av församlingens hjärtliga deltagande. Efteråt berättade en äldre dam om deras livsöden, hur de under andra världskriget körts till Tyskland och där blivit kallade för ryska svin, och sedan av röda armén körts till Sibirien där de tilltalades som tyska fascister – om det ändå hade gått att ha rätt nationalitet på rätt ställe tillade hon sedan utan vare sig bitterhet eller självömkan. Tyska kyrkan var på ett föredömligt sätt restaurerad som ett ändamålsenligt Herrens tempel.

Den gamla svenska helgedomen var kanske inte lika grundligt renoverad men desto mer utsmyckad med alalahanda bilder och standar, som kanske inte hade ett så stort konstnärligt värde, och i förstone syntes tämligen främmande. Men när man lyssnat till den lokale ortodoxe prästens hälsning och kände hans kärlek till den kyrka han tjänade i, så fick man en mer överseende syn på bristerna i den yttre skönheten. Efter vår gudstjänst fick vi också lyssna till sång av den lokala svenskbykören av inte minst den även i Estland älskade psalmen *Signe och bevara*. Besöket blev på allt sätt minnesrikt och glädjande var att det fanns så många barn i byn som hälsade på oss med ett glatt hej när vi möttes på gatan. Vi gladdde oss vidare åt att inte se mer än en enda berusad person: En ryss tiggde först pengar

Den nu över 120 år gamla helgedomen i Gammalsvenskby upplåts efter den ortodoxa renoveringen då och då för lutherska gudstjänster. Prosten Göransson predikar bland ikonerna.

av oss. När vi inte ville stödja hans missbruk frågade han istället varifrån vi kom. Då en ryskunnig sade ”Estland”, blev han mycket förargad för att vi inte är tacksamma för röda arméns befrielse under andra världskriget. Han skulle därför gå hem efter en bössa och skjuta oss alla på fläcken, men som tur var skulle nog hans druckna tillstånd omöjliggjort allt siktande. I vart fall blev vi bevarade för denna och andra faror och kunde efter en vecka återvända till Tallinn tacksamma och glada.

Patrik Göransson

Körsång i Gammalsvenskby.

Galizien med z – några minnen

Galizien är ett område i Östeuropa som har bytt herrar då och då under historiens gång, även under förra århundradet. Det hör nu till Ukraina och Polen. En skärva av dess kyrkohistoria skildras återigen i denna artikel – det är inte första gången NÖ-tidningen tar upp ämnet. Det finns ett annat europeiskt område som uttalas likadant hos oss, Galicien i Spanien, men här är gäller det alltså det som på ukrainska kallas Halytjyna.

Zöckler och Zygmunt

Förra året var det 140 år sedan Theodor Zöckler föddes. Han var under större delen av sitt liv verksam inom det område som 1867-1918 tillhörde den habsburgska dubbelmonarkin Österrike-Ungern. Under 1900-talets första årtionden tillhörde han Österrikes evangeliska kyrka i ett av kejsardömetts östligaste och fattigaste kronland, Galizien. Under 1920-talet blev han superintendent i

ett litet evangeliskt kyrkosamfund i dåvarande Polen. Galizien är nämligen ett intressant område som växlat statstillhörighet under århundradenas lopp: Polen, Österrike, Sovjetunionen och nu Ukraina. Där fanns och finns det många grekisk-katolska kristna. De tillhör den s.k. unierade kyrkan, som lyder under påven, men som har behållit liturgi och andra seder av ortodoxt ursprung. Dess präster tillåts vara gifta. En av orsakerna till att denna kyrkoform finns i Ukraina kan vara den polsk-svenske kungen Sigismund (Zygmunt) på slutet av 1500-talet. Han ville att alla i hans riken skulle vara katoliker. Han förlorade svenskarna för denna sak i Uppsala 1593, men vann ukrainarna genom ”unionen i Brest” några år senare. Observera att unierad inte bara kan betyda en kyrka med östlig rit under påven, utan också en kyrka där reformerta och lutherska församlingar har gemensam överhet. På Zöcklers tid fanns bägge sorterna av unierad kyrka i Galizien.

Zöckler kom till dåvarande Stanislaviv (på tyska Stanislau, nuvarande Ivano-Frankivsk) som judemissionär 1891, utsänd av Den danske Israelsmission. Hans hembygd var egentligen Greifswald i Pommern (Nordtyskland), men under nästan 50 år var alltså Stanislaviv hans verkliga hembygd. Han kom med tiden att bli kyrkoherde i den evangeliska församlingen där, ledare för ett stort diakonalt arbete, bland annat för barn, och slutligen ledare för hela kyrkosamfundet, som efter första världskrigets

slut avskiljts från Österrikes evangeliska kyrka. Detta hade bara 33 000 medlemmar, så det var en liten skara. Under hans tid uppstod en evangelisk väckelse bland ukrainarna, vilken också fick en luthersk gren. Mäniskor, även teologer, övergick från den grekisk-katolska kyrkan till den evangelisk-lutherska. Man byggde ukrainska lutherska kyrkor, bland annat uppe i Karpaterna och fick ukrainska pastorer (se t.ex. NÖ 2/01 och 4/01) Man kan läsa om Zöckler i den danska Israelsmissionens 50-årsbok från 1935, i gamla tidskrifter från 30-talet, en minnesbok som kom ut till 100-årsjubileet av hans födelse 1967, samt i en nyare bok skriven av sonsonen Erasmus Zöckler (*Ein leben für die Kinder*, tryckt 2005).

Zöckler, som utstått svårigheter redan under första världskriget, måste lämna Stanislau i samband med andra världskrigets utbrott 1939 (det hängde ihop med pakten mellan Tyskland och Sovjetunionen och den efterföljande ”Polens fjärde delning”). Han hade tidigt sett att Hitlers inställning till judarna inte var riktig, och han fick också se den stora olyckan som kom av den ras- och nationalitetspolitik som fördes i Tyskland under den nazistiska tiden. Man ville t.ex. skapa ett mönsterområde med ”renrasiga” tyskar någonstans i nordvästra Polen, och de stackars galizientyskarna skulle överta de fördrivna polackernas gårdar, dock inte utan att dessa själva prövades rasmässigt. Dessa var dock inte de enda som drabbades av folkomflyttningarna, utan etnisk

rensning var stundtals vanlig före detta ord hade uppfunnits. F.ö. har det funnits tysktalande utspridda som kolonister och liknande i Östeuropa under flera århundraden, inte bara i Galizien. I Galizien hade Zöckler sökt vinna judarna för Kristus. Dit kom det 1941 i stället herrar med helt andra syften, nämligen att utrota dem.

Theodor Zöckler, som av ukrainarna hade givits hederstiteln ”Kyr Teodor”, dog i Stade i nordvästra Tyskland 1949. Titeln ”kyr” som sannolikt har med det grekiska ordet ”kyrios” (herre) att göra, används inom östkyrkan.

Zzz – sova och vaka

På resa i Ukraina tillsammans med Nordisk Östmission och Björn Lénberg (Björn berättar själv om sådana resor i NÖ 3/06) har jag besökt Ivano-Frankivsk ett par gånger. Säkerligen fann de andra resenärerna inget som gjorde att den staden skiljde sig från andra f.d. öststatsstäder. Hotellet var nog lika enkelt som andra, och när vi skulle övernatta kom vi som vanligt fram ganska sent på kvällen. Men själv hade jag läst om den lokala kyrkohistorien och det gjorde att jag var särskilt intresserad. Första gången var vid påsktid 2001, på väg till Rumänien. Vi övernattade på hotell Ukraina i Ivano-Frankivsk, sedan vi besökt ett barnhem långt uppe i bergen. Nu efteråt har jag upptäckt (i Erasmus Zöcklers ovannämnda bok) att hotellet är byggt på den plats där

den evangeliska kyrkan i Stanislaviv fanns, alltså den kyrka där Zöckler var kyrkoherde. Så har det gått med många kyrkor i öst: riven, skändad eller använd för andra ändamål. Den kyrka i nygotisk stil jag sett vid mitt besök i staden var alltså inte Zöcklers gamla kyrka, utan förmodligen, som någon sagt till mig, en romersk-katolsk. De grekisk-katolska kyrkorna ser ortodoxa ut, med kupoler och dylikt och de ukrainska lutherska kapellen försågs f.ö. också med små kupoler och grekisk-ryska kors.

Vid besök i Ukraina har jag passat på att köpa topografiska kartor över kyrkohistoriskt intressanta delar av landet, som t.ex. Gammalsvenskby (jfr Patriks artikel) eller Östgalizien. Det hade jag nytta av vid nästa besök i september 2002, på hemväg från Moldavien. Efter en hel natts vaka i bussen, kom vi fram på dagen till Ivano-Frankivsk. För ovanlighetens skull vilade den ordinarie bussföraren en del, och en medhjälpare satt tidvis vid ratten. Jag kunde lotsa bussen genom Zöcklers gamla stad och vidare norrut med hjälp av de kartor jag hade med mig. Det fanns en liten väg utanför staden vi kunde köra och där gjorde vi också en av våra pauser. När vi körde ut ur staden, såg jag till höger en byggnad som starkt liknade den som de ukrainska lutheranerna haft som kyrkolokal på 30-talet. Det var säkert densamma eftersom jag fått reda på att denna byggnad fortfarande fanns kvar.

Anders Eliasson

Gåvoredovisning

APRIL 2008

Gåvor: 50.860,00

Kollekter: 14.349,50

Summa: 65.209,50

Kollekter APRIL 2008

Hajom 1540, Grinneröd 660, Göteborgs Johanneberg 1087+647+1672, Göteryd 366+2475, Ytterby 4712, Herrljunga finska förs arb 590:50, Solberga 600.

Begravningar APRIL 2008

Hulda Johansson, Asta Hansson, Svarteborg, Kurt Öberg, Herrestad, Lillemor Ahrens, Tuve, Maria Erlandsson, Arby, Hanka Johansson, Uddevalla, Ingrid Eliasson, Skene, Ingeborg Mattsson, Uddevalla (Herrestad), Rune Franzén, Algutsboda, Helfrid Pettersson, Håлта, Ivar Pettersson, Klövedal, Ruth Jansson, Klövedal, Arvid Karlsson, Hönö, Greta Berntsson, Ytterby, Märta Gustafsson, Brålanda, Harriette Unger, Örby, Kerstin Langegård, V Frölunda.

Hyllningar APRIL 2008

Anders Lindman, Göteborg, Ingemar Johansson, Solberga, Staffan Segerpalm, Marback (Åsunden), Asta Skåring, Ljung.

MAJ 2008

Gåvor: 48.585,00 kr

Arv 50.000,00 kr

Kollekter: 11.524,00 kr

Summa: 110.109,00 kr

Kollekter MAJ 2008

Ytterby, transport 170, Slätthög 6640, Ytterby 250, Uddevalla 465, Tostared 2180+715, Solberga 134, Pauluskapellet Uppsala 970.

Begravningar MAJ 2008

Inga-Maj Malmgren, Ljung, Märta Gustafsson, Brålanda, Helge Pettersson, Vänersborg, Maria Erlandsson, Arby, SÖ Småland, Rune Franzén, Algutsboda, Tor Arvid Broman, Skallsjö, Per Erlanson,

Lund, Elsa Halldin, Fuxerna-Åsbräcka, Ellen Emanuelsson, Brålanda, Greta Juhlin.

Hyllningar MAJ 2008

Brudparet Mikael och Maria Larsson, Hajom och Ljungby (Sunnerbo), Bernt Olsson, Mellerud, Michael Victorsson, Frillesås, Rita Dalemar, Lysekil, Bengt Westholm, Tynnered, Karin Carlsson, Uddevalla, Arne Andersson, Kyrkhult.

JUNI 2008

Gåvor 74.254:00 kr och 50 euro

Arv 328.782:26

Kollekter 4.550

Summa 407.586:26 kr och 50 euro

Kollekter JUNI månad 2008

Solberga 420, Uddevalla 544, Karlskrona-Aspö kyrkl samf 500, Uddevalla 360+367, Halltorp 135, Angelstad 586, Thorburnsgatan Göteborg 1518, Hällby 120.

Begravningar JUNI 2008

Erik Lundve, Skaftö, Tor Arvid Broman, Skallsjö, Inga-Maj Malmgren, Ljung, Ellen Emanuelsson, Brålanda, Märta Gustafsson, Brålanda, Vally Olofsson, Ytterby, Maja Qvarfordt, Herrestad (Bäve), Lena Bastholm, Varberg, Harry Gustafsson, Bäve, Margit Granberger.

Hyllningar JUNI 2008

Allan Gunnarsson, Norum, Michael Victorsson, Frillesås, Einar Lundberg, Jörlanda, Ruth Friberg, Borås, Gertrud Eriksson, Hajom, Karl Johan Hansson, Håлта, Erik Hansson, Bäve.

Arbets- sy- och missionskretsar andra kvartalet 2008

Halltorp 1000, Gestad Norra 1000, Knäred 1000, Norra Kyrketorp 3500, Slätthög 1500, Lane Ryr 3000, Tjureda 124, Lidhult 2000.

Övriga upplysningar lämnas av kassören.

Kära läsare! Denna plats har under NÖ-tidningens historia ofta varit platsen för redaktionens särskilda hälsning. Så var det under Hugo Gustafssons tid och Josef Axelssons (medan Martin, som nu är ordförande, hade sin redaktörsspalt inne i tidningen.) BW och undertecknad har faktiskt i och med detta nummer satt ihop hela nio årgångar! Vårt syfte är hela tiden att informera om missionens arbete och dessutom ge annan läsning om "vårt" område, plus givetvis betraktelsen. Denna gång är det Moldavien och Ukraina. F.ö. har vi ett par bokprojekt på gång, förutom det löpande arbetet i Lettland och i Charkiv i Ukraina. Ett varmt tack för stora och små gåvor som kommit under sommaren (även under innevarande kvartal)! Är du ny läsare är du lika välkommen. **A.E.**

Adressändringar meddelas kassören!
Nordisk Östmission, Fagerliden 6, 451 93 Uddevalla

Nordisk Östmission har enligt sina stadgar målsättningen "att verka för evangeliets spridande bland i första hand östeuropeiska men i mån av ekonomi och övriga resurser också bland asiatiska folk". Nordisk Östmission deltar också i mån av möjlighet i "materiell hjälpverksamhet bland ovanstående folk".

Tidningen Nordisk Östmission utkommer med fyra nummer per år, i mars, juni, september och december.

Ordförande: Martin Wihlborg, Torsgatan 36, 431 38 Mölndal. **Tel. 031-16 24 80,**
e-post: martin.wihlborg@glocalnet.net

Kassör: Anders Eliasson, Fagerliden 6, 451 93 Uddevalla. **Tel. 0522-64 21 86** dagtid,
Tel. 0522-66 42 00 kvällstid.

Ansvarig utgivare: Bengt Westholm, Guldringen 5, 426 52 Västra Frölunda.
Tel. 031-69 18 09

I redaktionen: Westholm, Eliasson samt Simeon Appell.

Hemsida: www.nordiskostmission.se

Vid insättning av minst 50:- på plusgiro 42 20 57-0 eller bankgiro 484-5350 får Ni vårt missionsblad 4 ggr om året.